

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XII - SEGONA EPOCA

NOVEMBRE - DESEMBRE DE 1930 :: N.º 68

SUMARI:

TEXT: Des del nostre mirador. — Els ocells dels fils elèctrics. per *Jaume Delamain*; Traducció de *Pere Salom*. — Pau, per *Ferran Canyameres*. — En J. Soler i Palet i l'arqueologia, per *R. de la Galera*. — Crònica. — Excursions i vetllades.

GRAVATS: El massiu de Posets des de la vesant ponentina d'Oo. — El cercle d'Oo des del coll de Literolla. *Fot. Llenas*. — 1.º Premí del Saló Local de Fotografies. *Fot. F. Subirats*.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI, 64

REPRESENTACIONS

M. Fainé Castellà

Màquines d'escriure **ROYAL**. - Caixes de cabals **A. PADRÓS, S. A.**
Calculadores **MONTROL**. - MOBLES D'ACER PER DESPATX.

TELÉFON, 331

Carretera de Matadepera, 113

Terrassa

Pintura General

Decoració

F. Duch

Pintura "DUCCO" per automòbils i mobles

RAVAL, 32

Consocis!

Efectueu les vostres
compres en les ca-
ses anunciades en
el present "ARXIV".

ESTERERIA I
PERSIANES

Antoni Rovira

(Casa fundada en 1770)

Font-vella, 14

TERRASSA

Casa Martorell

Antiga Casa **CARDALLAC**

Perfumeria Nacional i Estrangera
Plateria

Bisuteria

Paraigües

Ombrel·les

Objectes propis per a Regal

Font-vella, 59 - TERRASSA

Reparacions i instal·lacions
electro-mecàniques

TELÈFON: 104

Despatx:
Pantan, 95

Taller:
Pantan, 104

A. BUSQUÈ

Electrificació de telers per gèneres de punt
Electrificació de màquines per aprestos, ascen-
sors, munta-càrregues i tota mena d'especialitats

≈ TERRASSA ≈

LES ESGLESIES ROMANÍQUES DE TERRASSA

Monografia escrita en cinc llengües, amb 60 gravats.
Preu especial pels socis de les entitats editores, «Centre Excursionista» i «Club Pirenenc», dues pessetes

SANT SALVADOR DE LES ESPASES

per J. SOLÀ, SCH. P. - (Quatre pessetes, preu especial pels socis del «Centre Excursionista».)

Joieria - Bisuteria - Optica

VIDUA DE

J. BALADA

Suc. de PERE CULELL

Font-vella, 19 Palla, 2

Casa FARRÁS

Música - Pianos

Fonògrafs i Discs

Radio ATWATER-KENT

Pianos de lloguer

J. Jover, 18 (Gavatxons)

Gran Gorristeria «ESPORT»

PILAR MONTAÑA

Especialitat a la mida

i dols amb promptitut

Rasa, 11

TERRASSA

Tintoreria UDA. CASTELLÓ

Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari. -
Colors sòlids a la mostra. - Negres per a dols,
a les 10 hores. - Secció especial de destacats.

Nord, 25. - Telèf. 334.

Sucursals: R. Egara i Rutlla, 40

Plaques diapositives
Vittachrom

dónen imatges:

Sèpia
Taronja
Roig
Violat
Blau

directament per revelat.

La millor placa per la
Diapositius
estereoscòpics

INDUSTRIA FOTOQUIMICA NACIONAL S. A.

Mallorca, 480

BARCELONA

ARXIV

DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY XII

Segona època

NOVEMBRE-DECEMBRE 1930

NÚM. 68

DES DEL NOSTRE MIRADOR

ELS excursionistes terrassencs, tenim, relativament a prop, un magnífic i arrogant mirador: el massiu de Sant Llorenç del Munt.

Petjar el seu cim, és per nosaltres cosa tan natural i corrent, com fer-nos tallar els cabells. Vertaderament és un goig, poder fruit sovintment d'excursions de tan alta volada. És tan gran la influència que elles exerceixen sobre nosaltres, que sense donar-nos-en compte, esdevenim joguines de la seva poderosa majestat. Resseguiu i esguardem les seves belleses rublertes de misteris i encantaments, amb joia infantívola. Ens familiaritzem amb els seus encrespats turons i fondalades tenebroses. I sobretot atalaiem del seu cim, un panorama admirable.

Que formosa és, des de Sant Llorenç la serralada Pirenenca. Entre el Canigó i el Pic d'Aneto, albirem tota la filera de muntanyes aclariades i enjoiades per la neu.

Abans d'empendre una excursió pirenenca, és quasi imprescindible que algun dels components vagi a donar-hi un cop d'ull, des del nostre altívol mirador; sobretot en aquests temps que les neus hi regnen.

Esguardant el Pireneu des del nostre mirador i més si el sol el carbasseja, sembla que us posin la mel als llavis; oblideu la distància que us separa, recordeu intimitats inoblidables allà viscudes, i, fins trobeu a faltar els esquís. Afinem-los companys, que les neus vesteixen ja les nostres amigues, les muntanyes.

Oh, formós mirador nostre, sempre nou, sempre més bell! En els moments de claredat que ens brindes, entreveiem que no s'estroncarà mai la teva grandesa generosa i infinita d'oferir-nos amb tons sempre nous i variats, la immensa visió de la nostra terra estimada.

ELS OCELLS DELS FILS ELÈCTRICS

LA línia elèctrica travessa el vilatge, i els pilars de ciment a penes es destaquen sobre el gris dels murs. Seguint la ruta brodada de saüquers florits, ella s'entafura dins el bosc.

Hi ha una llenca de paisatge desolat, car les joves albes, que muntaven vers la llum, i els vells roures de testes amples, ara es decanten tallats, mutilats. Dins aquesta buidor, es drecen a intervals regulars, els troncs rígids que suporten unes branques metàl·liques, com unes esquememes caricaturals dels arbres, amb l'estranya floració dels aïlladors de vidre. Així la línia s'allarga fins a perdre's de vista.

Al pla, la línia queda destapada sobre la vall, es dirigeix al viaducte, traspassa el riu, i passa discreta amb l'envitricollament de teixits aeris fins a escalar les muntanyes. La natura l'acull sense protestes. Les pedres, a flor de terra, li presten suport. Sobre els fils, ça i lla, uns punts negres, que hom creuria inanimats, semblant unes nuades dins l'ordenament rígid. Aquests punts negres són els ocells.

* * *

Mes, què hi fan aquí aquests acróbates fantasistes, i qu'na atracció troben per aquesta cosa artificial, inconeguda de llurs avantpassats? És que en l'estació primaveral els mascles per dir llur emoció ardent llenquen el desafiament a llurs rivals, i cerquen un bon punt de vista, des d'on el seu vol els pugui portar lluny? Dins la nuesa del paisatge el mascle amorós, sigui gran virtuós o mediocre executant, busca aquesta tribuna indispensable a l'artista? La calàndria, d'un volt magnífic, troba la línia; la pesada avutarda, per a emetre son doble crepitat, s'acontenta d'un petit lloc; l'oreneta, amb la cua blanca brodada de negre, vola d'una cresta rocosa a l'altra; sobre el verd clar de la prunera, el verdum jove, tirant el cap enrera, infla el pit daurat i llença sa curta frase de sons aguts que acaben amb una nota allargassada.

* * *

Si vosaltres camineu sobre la ruta polsosa, us distreureu aviat del camí pesarós a l'observar aquests companys d'un instant que la vostra aproximació fa fugir. La diferència de colors i de formes us permet distingir de seguida els especialistes del teixit aeri. Aquest ocell més gros que un pardal, pesadament instal·lat sobre els fils, és el verdum.

A la vostra arribada, interromp sa cançó, un trèmol com si es sorollessin claus; abaixa la cua per una llei d'equilibri, i es redreça mostrant sa gorja i els costats blancs amb unes petites taques negres. S'immovilitza, espia els vostres moviments, i, si es fa temerós, les ales s'agiten amb vibracions ràpides i curtes, les potes penjant, i emprèn un vol planer vers un muntícol on s'hi perd entre les tiges verdes d'un magre camp de blat.

Més lluny es veuen dues boniques siluetes; una parella de passarells. Sa forma és graciosa; la testa, fina, i sota el bonic bec cònic un petit plastró clar. Estan contents sobre el fil, amb el pitral bombat, d'una sumptuosa tinta carminada?

Heu-vos ací uns personatges importants, de la talla d'una petita griva, els quals inspiren respecte als companys de la línia; dues espècies de capcigrans que, a l'ocupar el fil, hi fan llargues estades. La primera d'aquesta espècie és malfiada; l'altra, més ardida, us planta cara. La primera és blanc i negre, amb una corona de vellut vermell; la segona té la pitrera d'un rosa canyella molt delicat; té un cercle de vora els ulls, i la testa és d'un gris blavós.

En aquesta, tot és audàcia i energia. Sòlidament fixada sobre el fil metàl·lic, solament el deixa per anar a visitar el seu rebost d'insectes.

*
**

A cent metres lluny hi ha un punt negre bastant gros entre dos de petits; es tracta d'un capcigrany i dues orenetes de rivera. S'han oblidat, aquestes, de què el seu veí és ben armat i que a vegades se li desperten instints ferotges? No gens menys cap disputa ve a torbar-los. L'oreneteta és el veritable rei de la línia, i no se'n deixa treure de qual-sevulga manera. Espantadissa de mena, pren i deixa el fil, amb un especial batre d'ales. El capcigrany no es mou; el coll, allargat; abaixa la testa i apunta el bec vers la vostra direcció; l'ull se li ombrreja de ràbia, i us observa amb una atenció intensa. Pren una actitud de desafiament, i cofat amb la caputxa negra, obra el bec amb un gest de picar-vos a vosaltres.

La línia, observatori còmode, reb altres visitants, els quals, però, l'utilitzen amb una mica de por: l'hortolà, deixa per ella, els sarments de la vinya; la griva, hi executa una pirueta per a tornar-se'n a son

niu, i la puput mateixa, reina coronada, alguna vegada s'hi posa cobrada amb les potes aplegades.

* * *

Els pilars de ciment, a l'escalonar-se arriben a la ciutat, la qual sembla dormir embolcallada de pols i de fum. La línia marca un camí entre els murs, salta els jardins i els horts. Humiliada per les altes xemeneies de les fàbriques, perd el seu aire de conquesta, i els seus pobladors no són pas els mateixos de quan cavalca pels cims.

Com és que els ocells familiars a l'home s'hi acullen? El pinsà la menysprea; el pardal ho considera un trapezi banal, però la línia fa la delícia de les orenetes, i, quan tenen petits, així que proven el vol, s'instalen a fileres sobre la línia. La mallarenga, que és una excel·lent acròbata, hi fa unes quantes cabrioles. El passarell de març, que hi reposa poc en ple dia, quan encara l'ombra és en el niu, i just el nou jorn apunta, dóna el bon dia des del fil, i esperant la llum de l'alba, improvisa les variacions d'una bella melodia.

Una colla de cadernerres, com per a contemplar millor la copa del pomer en flor que guarda son niu, es posa sobre el fil. El rossinyol de cua bellugadissa s'hi recolsa un instant abans de portar als seus moixons el borinot que té dins el bec i que bat d'ales contra el front i la pitrera del seu opressor. O bé és el papamosques gris, sempre amb el plumatge esbullat, que des de la línia espia l'insecte i es llença a perseguir-lo.

En aquests llocs, vora les avingudes, el fil té son músic fidel, un petit gafarró, vert i groc, que fa una cantada estrident i monòtona, com el fregadís d'un cristall sobre el ferro, o com si es fregís peix.

* * *

Al cor de la ciutat, la línia elèctrica va arran de les cases, però uns altres fils encara s'obiren. Quins ocells podran viure en mig del soroll, entre les olors terribles dels carrers?

Aquest teixit tens que ratlla el cel, és un perill per a tots els éssers alats. Sols hi poden evolucionar els que posseixin l'agilitat de vol de l'oreneteta i del martinet, i l'ull viu que els permeti perseguir la caça evitant la sorpresa dels fils. Si escassegen els insectes, fugen dels fils, i el martinet, que caça bé per tot, nia dins les torres de les catedrals i es riu d'aquesta immensa tela d'aranya que l'home ha posat sobre l'estesa de cases.

* * *

Sota els fils rígids, les pruneres, plenes de fruita, es tenyeixen d'un roig de corall abans de perdre el fullatge. La línia, aquesta morta viva, no coneixeria res de les estacions si els seus ocells familiars no li ho indiquessin. A fi de juliol, temps de fer-se els nius, solament és freqüentada per alguns fidels. Els verdums mateixos, que l'animaven en la primavera, ara hi passen a bandades prop d'ella, sense aturar-s'hi. Ja es poblarà de nou a la tardor.

Però l'istiu va de vençuda i no són els isolats que s'hi posen de distància en distància, sinó petites multituds aèries. Les primeres, les orenetes de rivatge, brunes amb el ventre blanc, envaeixen el fil. Hi troben l'indret propici per a xerrotejar, i, al volar bruscament, caçar l'insecte al ras de l'aigua? Tenen per companyes les orenetes de finestra, testa i mantell negre fosc, i d'un blanc pur sobre la pitrera. Una tercera forma, l'oreneta de xemeneia, s'ajunta a l'assemblea: ella és reconeguda per sa cua forquillada, sa talla més esvelta i sa gorja rossa.

Les unes i altres deixaren sobtadament l'atracció del Sud i viatjaren a bandades per a retrobar-se reunides a l'hora vespral en el massís de rosers. Quan la nit ha estat freda, el fil acull les immigrades per un repòs d'una o dues hores. Per dotzenes o per centenars, elles són allà, llargs enfilalls de pitreres clares, lluint llurs plumes al sol, i atentes a la volada pròxima que les retornarà a la zona d'hivern.

Després de la partença de les orenetes, la línia resta quasi abandonada. Li queden de clients, el falcó de pitrera roig marró; o el cernícal que fa llargues estacions sobre una pota i espia els voltants per caure sobre el cuc o l'insecte; o l'òliba i el mussol posats allà dalt a l'hora del crepuscle.

Mes per a salvar-la de la solitud, la línia té un petit ocell negre, que li és fidel tant en els dies bons com en els dolents. Es posa en un petit arbust, a l'abric del vent glaçat i salta sobre el fil al més lleuger ensurt, i quan arriba el febrer, d'allà estant emet sa cançó excitada i alegre, mentre que sa femella somnia amb el niu pròxim.

* * *

La línia si és hospitalària als ocells, no és lluny de llurs tragèdies, car, sovint, les ales resistents a la tempesta es trenquen com un vidre al topar amb el metall. Moltes són les perdius que es maten contra els

fills, obsessionades per un cel lliure. També les antenes d'emissió de T. S. F. causen la mort d'alguns ocells nocturns, o bé topen amb els camins de fil estesos per l'home a través del cel.

*
* *

En la torre massissa del vell colomar, un parell de mussols hi nia. La línia d'alta tensió hi passa prop, i els ocells tenen la costum de suspendre-s'hi un instant, per veure si tot està tranquil, abans de portar als petits les engrunes capturades. El mussol no vola massa lleuger, i una nit s'ha posat—una mica bruscament, sens dubte—sobre la línia, i els fils han fet contacte. Les ales pàl·lides, que en el crepuscle batién silenciosament, no poden fer més que ralenfir un segon el silenci del cos inanimat que ha caigut sobre la ruta.

JAUME DELAMAIN.

Traducció de Pere Salom.

== PAU ==

SORTINT de l'estació, les vies de la qual segueixen paral·leles al riu Gave, pujo a un turonell d'uns quaranta metres d'alçada, il·luminat de verdor. Allà dalt la ciutat presenta, de cara, els més antics i els més recents testimoniatges de la seva història. A esquerra, el castell, la vella església de Sant Martí, el palau del Parlament; a dreta, torres i torretes que s'entafuren pel parc Beaumont que, amb les seves deu hectàrees disposades en terrassa, enclou el palau d'hivern. Palau meravellós d'extensió, de confort i d'elegància, l'esplanada del qual, dalt de les escalinates de marbre, ofereix, amb les seves palmeres, les seves falgueres i les seves eures, una visió de selva verge.

Cal no extraviar-se. Un camí costarut em porta a la plaça Royal. El sol m'arriba per tots els costats; el vent fresc de l'espai en el qual hi brilla aquest aquest panorama de valls i de muntanyes, em convida al somni. Em giro d'esquena a la ciutat recolzant-me a la barana de la plaça que em fa l'efecte d'un immens balcó. Els Pireneus aixequen, dintre la blavor del cel, llur arquitectura armoniosa. Veig el Pic d'Aneto, el Pic du Midi, la força del qual domina Aigües Bones, Aigües Calentes i la vall de Laruns; el Marboré i el Vignemale que senyalen Lourdes, Cauterets, Saint Sauveur i el Circ de Gavarnie; el pic du Midi

de Bigorre on el general de Nansouty hi penjà el seu observatori, i, cap al fons, el Mont Perdut, la Maladetta i les bambalines immenses de Bagnères de Bigorre.

El Gave verdejant salta als meus peus entre matolls i pedruscall, més enllà de la via ferrada, en el lloc on s'hi aboca el torrent de l'Ourse i un canal, sota el castell, alimenta un molí. Amb la majestat d'un riu, el *boulevard* dels Pireneus s'escorça del parc Beaumont, passant per la plaça Royal, fins al parc del castell. Domina la vall del Gave, en la qual per entre els sembrats i les vinyes, o sota d'altius poblancs, s'hi destaca la blancor dels burgs i dels caserius.

Des de dalt del meu balcó, un dia va cridar el poeta Lamartine: «*Pau est la plus belle vue de terre, comme Naples est la plus belle vue de mer*». En efecte, aquest paisatge, per la seva claredat, per la seva graciosa energia, imposa l'admiració. És el que ha provocat la fortuna de Pau. Els estrangers, sense fresa, hi van a gustar el clima sempre igual, oblidar-se de llurs coses tot passejant. Pau està resguardat de les tempestes per les parets que en forma de muntanya van a parar a Galvaniè per un cantó i al Pic du Midi de Bigorre per l'altre. En aquest golf el vent es precipita per anar cap als cims a fomentat els oratges.

De modesta donzella camperola, la ciutat s'ha convertit ràpidament en una burgesa apacible. Entorn del castell, el didal de carrerons que baixen precipitadament, recorden el poblet d'abans, en el qual, en dies de batalla hi plovién pedres i projectils des de dalt de les teulades punjagudes, de les finestres enreixades, dels balcons de ferro forjat. Entre cases d'artesans que el cel ha daurat, abans s'hi trobaven cases profundes, closes com fortaleses en les que en els dies de calma hi resonaven els cants.

En la confluència del Gave i del Hedas, aquest Hedas que travessa la ciutat donant vida a les cases amb galeries de fusta que apareixen com ruscs en els quals s'hi fabriquen robes de cotó i s'hi salen pernills, s'hi dreça amb orgull el castell, mig bastit de rajoles roges, el qual constitueix el reliquiari de les llegendes a voltes més precioses de veritat, més esclatants de poesia que la història. Fou construït per un príncep emfàtic que anava a caçar el senglar i el llop per aquells indrets.

En el pati d'honor, l'ornamentació Renaixement és deguda a Marguerida de Valois, la germana del rei de França que atragué allà als

més il·lustres senyors i a grans savis. entre ells Calvin, el qual s'hi refugià en ésser perseguit. Joana, filla d'aquesta noble dama, va casar-se amb Antoni de Borbó, i per a defensar la seva fe protestant anà fins al perjuri. Els senyors d'aquesta regió, o sia del Bearn, es revoltaven a favor dels catòlics i foren captivats per Montgomery a Orthez, poble famós pels seus pernils, i derprés enviats a Pau. Amb tot i haver-los promès Joana, després de llur capitulació, que els seria respectada la vida i l'hisenda, els féu exterminar en el saló Enric II, en aquell temps ja guarnit amb les tapisseries comanades a Flandes per Francesc I.

El castell, ple de tresors artístics, ens ha captivat llarga estona. Talment sembla que allà dintre s'hi ajoqui la bellesa dels encontorns, responent-hi com en un temple curull de records.

Molt a prop trobem l'església de Sant Martí que esguarda de molt alt els Pireneus, menys superbs que la seva torre negra de pedres florejades i en forma de calats. A l'altar major, a l'enrajolat, al santuari, hi figuren mostres, conjuminades amb art, de tots els marbres de la muntanya. Tornem cap al nostre balcó de la plaça Royal i després cap a la plaça Grammont, trista i solitària, decorada per l'estàtua del general Bosquet.

Seguint el carrer de Trau, prop del Palau de Justícia, arribem altre cop a la plaça Royal, al mig de la qual s'hi aixeca el monument a Enric IV. Per carrers i places són molts els militars perpetuats en marbre que es troben.

Davallem a la Basse-Plante, per entre els faigs tupits, les puntes dels quals guspiregen al sol. Després, travessem el pont del Jurançon, llarg i sonor. Aquest pont que una nit em va fer viure hores de somni estrany, quasi d'al·lucinació. El riu passa per sota els arcs botant, saltant i rondinant; en una reconada plena de pedruscall aquella nit reflectava, de no sé on, estranyes lluïssors de glavi. En mig de les tenebres el soroll de l'aigua era la única veu del món, com el crit de la muntanya que es revolta contra els homes que assaltaven cada dia la seva bellesa enigmàtica. I la muntanya semblava avançar, amenaçadora, per absorbir la ciutat en la qual hi brillaven lluminàries que esdevenien petites en la immensitat de la plana.

Els habitants de Pau són d'una raça que sap reanimar la vida i inspirar l'alegria.

Des de dalt de la plaça Royal, exclamem, igual que Taine:

«Ací i'aire és una festa. Els Pireneus blavencs semblen un corteig de núvols; l'aire que els fa córrer els converteix en éssers aeris, fantasmes vaporosos, els darrers dels quals s'esfumen en l'horitzó. La idea que hom se n'emporta és la d'una bondat serena i l'impressió que se sent és la d'un pur plaer».

FERRAN CANYAMERES.

En J. Soler i Palet i l'arqueologia

AMB motiu de la celebració del centenari de Colom a Madrid, En Josep Soler i Palet va fer un viatge a aquella capital per a visitar l'Exposició històrica-europea que allà hi havia instal·lada. En aquest viatge adquirí una bella col·lecció de majòliques i un altra de claus.

En aquella ocasió també, visità Toledo i València. Llavors fou quan a n'En Soler i Palet se li despertaren les aficions arqueològiques.

Per una gran amistat que tenia amb el difunt Prior de l'església del Sant Esperit doctor Josep Oriol Roig, obtingué el permís d'aquest per a examinar l'Arxiu Parroquial en el qual recullí unes importantíssimes dades, la majoria de les quals eren inèdites.

Classificà, ordenà i titolà tots els documents emprant molt temps en la seva ordenació. D'ell va transcriure varis documents inèdits i amb les dades trobades va escriure la Monografia de l'església del Sant Esperit, que va enviar als Jocs Florals de Barcelona de l'any 1892, concedint-li una *mentió honorífica*, premi ofert per l'*Associació Artística Arqueològica de Barcelona*.

I vingué la reforma de la Plaça Major. l'any 1891, la qual era de necessitat a fi de donar-li una quadratura que no tenia.

El que és avui cafè Colom, hi havia unes cases que les façanes venien paral·leles amb les de la dreta del carrer Major i carrer Cremat, i l'entrada per aquest segon carrer era pel lloc on hi ha l'estanc.

A l'enrunar-se aquestes cases, alguns terrassencs, entre ells En Soler i Palet, s'adonaren que contenien algunes pedres d'un remarcable valor arqueològic i sol·licitaren a l'Ajuntament per a que les recullís i guardés en un lloc segur.

Pel maig de l'any 1892 En Soler i Palet era nomenat delegat a Terrassa del «Centre Excursionista de Catalunya».

En ocasió d'haver trobat aquelles pedres interessants, adreçà un comunicat a l'Ajuntament en el que indicava la necessitat que hi havia de destinar un local a propòsit per a instal·lar-hi un Museu arqueològic, i al mateix temps envià unes lletres al «Centre Excursionista de Catalunya» posant-lo al corrent d'aquells tresors trobats.

I aquí transcrivim una de les lletres escrites per En Soler i Palet perquè els nostres amics puguin apreciar algunes de les coses que tenen un valor històric per la nostra ciutat:

El soci delegat que subscriu té el gust de comunicar a aquesta Junta Directiva les següents noves que considera pertanyents als fins de l'Associació, ensems que una petició que jutja d'utilitat:

Ara fa un any que l'abaix firmat, va sol·licitar de l'Ajuntament de Terrassa, que a l'enderrocar-se les cases de la Plaça Major de la ciutat, a l'objecte d'obtenir la quadratura de dita Plaça, es salvessin de la destrucció, els fragments arqueològics d'aquells edificis que havien format part del Palau que els Reis d'Aragó tingueren a Terrassa, i atenent dita Corporació les observacions del sol·licitant, nomenà una Comissió Municipal de Monuments composta dels senyors doctor Joan Cadevall, director del Reial Col·legi Terrassenc; don Víctor Iranzo, arquitecte municipal; don Joaquim Vancells, pintor; don Miquel Mach, regidor i del iniciador de la idea, els quals quedaren encarregats de vetllar per la conservació de dits detalls arquitectònics, de classificar-los, de dictaminar sobre sa importància artística, i de portar a efecte, si del resultat del dictamen així ho opinava l'Ajuntament, la col·locació d'aitals objectes en lloc a propòsit per a constituir la base d'un Museu retrospectiu de la localitat.

Els objectes salvats fóren els següents: uns fragments de les arcades d'una part de la galeria que devien mirar al pati del que fou Castell i Palau de Terrassa; la part superior d'un dels finestrals de la façana paral·lela al carrer Major; altres fragments d'una arcada igual a l'abans dita, que es trobaren empotrats en una de les parets de dites cases; dos rosetons ojivals també trobats empotrats en dites parets; dos arcs conopials de dos finestrals situats a la façana esmentada, en un dels quals s'hi destaca en la part superior i en quiscun dels costats de la mateixa, un escut, i al centre, un gros ocell al deixar el niu i disposant-se a volar; un sòcol, restes d'un altre finestral; una arcada romànica empotrada en una de les parets interiors; un escut del segle

XVII que es veia a la cantonada que formaven aquelles cases a la Plaça; vàries peces so les com capitells, sòcols i puntes d'arcs més o menys importants; un bon nombre de rajoles artístiques del segle XVII trobades a les cuines i dessota d'un balcó; una moneda de plata de les dimensions d'una pesseta, del regnat de Carles I d'Espanya; un fragment d'una escudelleta aràbiga i una clau ojival; alguns ossos humans i monedes relativament modernes. A l'enderrocar-se més tard l'antiga font del carrer Cremat, situada dins de l'illa que havia ocupat dit Palau, s'extragueren dos escuts ojivals que es veien a la cara de la font.

Del Castell i Palau, pot dir-se que sols en resta arà la Torre que restarà son propietari el difunt notari senyor Carrancà. Mes és de notar que en la part superior i posterior de la casa que el senyor Feiner té al carrer Cremat, i que per virtut de la demolició esmentada, ara fa cantonada a la Plaça, s'hi admiren encara dues arcades més de les romano-bizantines que formaven la galeria del Palau, i algunes de les quals, són les que han pogut salvar-se.

Seguint el parer de la Comissió Municipal de Monuments, varen traslladar-se tots aquests objectes a una sala que a l'efecte oferí l'Ateneu Terrassenc, mes ara fa pocs dies, tenint notícia de que amb motiu de certs canvis operats en els locals de dita Associació, corrien perill de destrucció dits objectes, la Comissió girà una visita a l'Ateneu a fi d'assegurar-se de si estaven o no ben tractats, i dissortadament trobà que els havien canviat de lloc, sofrint no poc en son trasllat.

Desseguit va dirigir-se personalment a l'Alcaldia i féu avinent al senyor Batlle, al secretari i a alguns regidors que s'hi escaigueren, la conveniència de dipositar dits objectes a un lloc segur. I s'acordà que l'Arquitecte municipal afegís al dictamen que d'ell s'esperava sobre un edifici per a escoles que es projectava, la part concernent a la instal·lació en un dels locals de dit edifici, d'un Museu-Biblioteca-Arxiu i en cas de que no es pogués realitzar dit projecte, que es destinaria per Museu Arqueològic, una saleta i eis claustres de l'avui Hospital de Sant Llätzer i abans, convent de frares recolets, en el qual pot seguir-se la vida de Sant Francesc de Paula, en rajoles de valència pintades per un dels pares, des de l'onze d'abril de 1673.

La primera providència presa a Terrassa per a conservar l'arqueologia, fou el nomenament de dita Comissió, i els treballs per ella realitzats, eis quals despertaren l'apreci de les coses antigues en aquesta po-

blacló, de manera que després d'una excitació de l'arquitecte municipal senyor Iranzo que vegé a llum en un dels periòdics locals, demanant al públic que ajudés l'obra de la Comissió, portant-li en dipòsit tots els objectes antics que tingués, a fi d'organitzar el Museu, foren varis els que s'oferiren per al dia que formalment es comencés. El sotscriu, entre altres, ja en té de rebuts amb aquestes condicions, a més a més de varis particulars que no desitgen sinó tenir ocasió de donar-ne o depositar-ne.

Això porta que no es perdi res, car ara ja és comú, que ens vinguin a l'encontre mestres de cases, per a que veiem si aquest o aquell detall trobat, té importància per al nostre fi; o altres persones que ens pregunten si és antic o de mèrit aquell quadro, aquell plat, aquella clau, que tenien arreconats a casa seva, o el pergami o document intel·ligible que mai tingueren curiositat d'examinar. I així, ara de poc, a l'obrir els fonaments que la casa que el senyor Guardiola ha construït al carrer de Sant Antoni, antigament de la «Quadra de la Cartoixa de Vallparadís» en quin lloc es comprèn que hauria arribat el casc d'Egara, abans d'obrir-se el torrent que separa la ciutat del poble de Sant Pere, per haver-se trobat en els patis de les cases de dit carrer, monedes i restes de làpides romanes, trobaren els mestres de cases, dos caps d'obra cuita, que per ésser semblants a un altre que anys enrera va descobrir-se pels indrets de la mateixa casa, sembla que devien pertànyer tots tres a una coronisa d'un edifici romà, col·locats per l'estil dels signes del zodiac que es veuen a la coronisa de la façana de l'església de St. Pere de Terrassa, abans catedral de Sant Pere d'Egara. Tot seguit, doncs, se'ns avisà la troballa i fins al qui soscriu se li regalà una d'aquestes testes. Les altres dues les tenen, l'una el membre de la Comissió senyor Vancells i l'altra el jove pintor i intel·ligent aficionat senyor Tòbela (Josep).

Ara, també, un masover del Castell d'Egara, que avui és propietat de l'advocat i industrial don Josep Maurí, ens ha avisat, fa pocs dies, que al tractar d'extreure una gallina d'un pou on havia caigut, va extreure una grossa pedra en la que hi havia ninots gravats, segons digué ell, mes ho féu amb tanta mala sort, que al tenir-la a dalt li caigué al pou. Per ésser dit pou, tocant al Castell, era de suposar que tindria importància aquesta pedra i demanaren al propietari que l'extragués i la destinés al Museu; així ho ha promès el Sr. Maurí. (Seguirà).

R. DE LA GALERA.

EXCURSIONISTES:

Assistiu a l'extraordinària sessió cinemàtica, organitzada pel nostre Centre

El formós film:

===== EL RASTRE EN LA NEU =====

Teatre RETIR

DIMARTS, 13 gener

Crònica

EXCURSIONS FETES.—Amb força èxit, es realitzaren quasi totes les excursions anunciades i altres d'improvitzades. Cal esmentar que els dies 23 i 24 de setembre, assistiren uns 16 campadors amb 7 tendes a l'excursió de Camping a les Tres-Creus.

Altres companys establiren el dia 4 d'octubre el seu campament a Les Pinasses de l'Euflàvia, efectuant l'endemà, alguns arriscats escalaments pels turons de les Fogaroses.

El dia 16 una dotzena de nostres consocis, escalaren els Ecos i Turó del Pí, del Montserrat.

El turó de les Set Cabres, fou escalat el dia 26 per un extraordinari estol. Ultra les emocions, hi trobaren magnífics i saborosos rovellons.

La diada de Tots Sants, fou aprofitada per una dotzena de companys per realitzar una excursió a Mura, a l'objecte d'acabar alguns itineraris per la Guia.

Altres, els mateixos dies recorrien el Montseny, efectuant el següent itinerari: Breda, Arbúcies, Pla de l'Espinal, Font del Brianço (ont establiren un campament), Santa Fé i Gualba.

El dia 9 de novembre, s'efectuaren escalaments a l'entorn de les Fogaroses.

BIBLIOTECA.—Han ingressat a la nostra Biblioteca, els següents volums: Per la Concòrdia. «El Turismo y la Sierra del Guadarrama». (Editat pel Club Alpí Espanyol). Arxiu de Tradicions Populares, (Fascicle V). «Boletín de la Real Academia de la Historia». (Tomo XCVI), (Cuaderno II).

FASCICLE INTERESSANT.—En la Secretaria del Centre s'ha posat a la venda el fascicle «Refugis Pirenencs», editat pel C. E. Barcelonès.

Conté una munió de dades precises dels refugis, alçàries i pics Pirrenencs.

Secció d'Atletisme *Tasca darrerament realitzada.* El dia 21 de setembre prop passat fou representada la mateixa, en els Campionats Provincials d'Atletisme celebrats a Barcelona, per un equip compost de 5 atletes, els quals aconseguiren notables classificacions en les diverses proves que participaren. En la cursa de 800 metres llisos el consoci Samuel Fraga arribà a segon lloc i a un pit del vencedor, amb el temps de 2 m. 11 s. 2 quints, batent l'anterior rècord de la Secció. En la prova del salt d'alçada, En Vicents Cardús, malgrat estar lesionat, aconseguí passar el 1'65 m. També En Joan Borràs efectuà una bona cursa en la seva eliminatòria de 200 m. llisos, arribant primer de la mateixa. En motiu d'haver-se efectuat les semifinals de dita cursa el dia 24—dia de treball a aquesta—no pogué participar a les mateixes l'esmentat atleta. En les demés proves que actuaren els nostres, s'aconseguien també honrosos llocs, especialment en el llençament del javelot.

—Amb motiu d'haver-se tingut de suspendre, a causa de la pluja, els I Campionats Locals d'Atletisme, que havien de tenir lloc al camp del «Terrassa F. C.» el dia 28 setembre pp., organitzats per les Seccions G. E. La Mola i G. E. Egara i la nostra, a la tarda del mateix dia i aprofitant el temps favorable que es presentava, s'improvitzà en el mateix camp una competició entre les tres Entitats, en la que la nostra resultà vencedora amb 38 punts, seguida de «La Mola» amb 16 i «Egara» amb 6. En la cursa de 5.000 m. llisos efectuada en dita competició, el consoci Amado Poy es classificà a primer lloc, batent el rècord de la Secció amb el temps de 17 m. 27 s. 1 quint.

—El dia 12 octubre, a la tarda, i en el camp de «Les Fonts», es celebrà la primera jornada «d'Atleta Complet», amb la participació de 11 atletes dels quals se'n classificaren 9. La segona i darrera jornada s'efectuà el dia 26 del mateix, al matí, quedant classificats els següents:

1	Samuel Fraga	amb	4.631'17	punts
2	Vicents Cardús	»	3.733'85	»
3	Vicents Fraga	»	3.390'48	»
4	Pau Urzanqui	»	2.690'67	»
5	Ramon Cabeza	»	2.660'63	»
6	Rafel Roig	»	825'53	»

En Samuel Fraga establí novament el rècord que ell mateix posseïa amb 4.444'86 punts.

—El dia 2 de novembre els consocis Amado Poy i Josep Figueras, participaren a la «Volta a Gràcia», en quina es classificaren a 16 i 20 lloc, respectivament.

—Havent entrat a la temporada de Cross, l'equip d'aquesta especialitat està ja preparant-se per a participar en les properes curses que deuen celebrar-se a la capital, així com també per la «VIII Volta a Terrassa», que anyalment organitza aquesta Secció, que tindrà lloc el proper dia 21, quins preparatius estan ja molt avençats, la qual promet veure's molt nutrida de participants.

—En la reunió general ordinària que tingué lloc el dia 18 de setembre, quedà elegida la següent Junta:

President: Josep Abelló. Secretari: Prudenci Soler. Tresorer: Vicents Fraga. Vocals: Joan Mangot, Samuel Fraga, Vicents Cardús, Amado Poy.

EXCURSIONS I VETLLADES

DIA 12 DESEMBRE

Sessió de projeccions sobre la Vall d'Aran, Pallars i Maladeta

DIA 14

Exploració a l'avenc de L'Illa

Preparatòria, dia 12.—Vocal, Marian Armengol.

DIA 21

Excursió anual a la Font del Sauc i els Obits

Preparatòria, dia 19.—Vocal, Josep Navarro.

DIES 24 al 28.—Festes de Nadal

Excursió a les Serres del Cadí

Organitzada per la Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.—
Vocal: M. Aurell.

DIA 1 DE GENER**Excursió a Sant Salvador de les Espases, Can Tobella, El Cairat i La Puda**

Preparatòria, 30 desembre.—Vocal, J. Santamària.

DIA 4**Excursió a l'Ubach, La Portella, Cova d'en Capabfanca, Rellinàs i Monistrol**

Preparatòria, dia 2.—Vocal, Antoni Almirall.

DIA 6. - Diada de Reis**Ascensió al Cavall Bernat de la Vall**

Preparatòria, dia 4.—Vocal, J. Escolà.

DIES 10 i 11**Excursió al Montseny**

Sortida dissabte a la tarda. - Viladrau, Sant Marçal, Les Agudes, Turó de l'Home, Santa Fè i Gualba.

Preparatòria, dia 9.—Vocal, Antoni Miralda.

DIA 13**Sessió de cinema al Teatre Retir****«EL RASTRE EN LA NEU»**DIA 18**Excursió matinal al Palau de Pedralbes i Museu Martorell**

Vocal, Pau Gorina.

DIA 25**Excursió al Farell**

Preparatòria, dia 23.—Vocal, Josep Llenas.

DIA 1 DE FEBRER**Excursió a Sant Miquel del Fai, amb autocar**

Preparatòria, dia 30 Gener.—Vocal, Evarist Rigol.

DIA 6**Sessió de projeccions sobre la Regió d'Estats, Andorra i Cadi**

El massiu de Posets (3367 m. alt.) des de la vesant ponentina d'Oo.

El cercle d'Oo des del coll de Literolla.

Fot. Llenas.

1.º Premi del Saló Local de Fotografies.

Fot. Francisco Subirats.

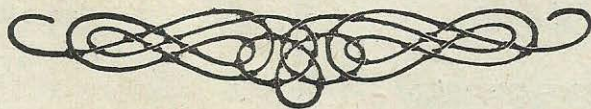
JOAN MORRAL

IMPRESSOR

NORD, 22 TELEFON, 230

TERRASSA

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a teixits.-
Extens assortit en Pues de
lloguer. - Filferros de totes
classes. - Enreixats metàl·
lics. - Laminació en fred de
cèrcols per a embalatges,
i altres indústries

Topete, 1

Telèfon, 174

Vda. de G. LLARGUÉS

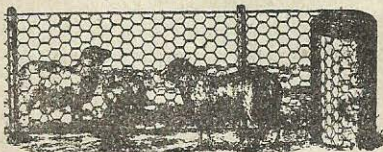
BISUTERIA I OPTICA

Font-vella, 18

TERRASSA

FREDERIC SETÓ

Alambrats. Enreixats. Teixits per a
sommiers, cedassos i garbells per a
mínes i usos industrials. - Cortines
metal·liques de cadena. - Instal·la-
cions completes de cercats, galliners,
cunillers i "pajareres"

Carrer de Topete, 94

ASSEGURANCES

CAPELLA

VIDA

INCENDIS

ACCIDENTS

MARÍTIMS

ROBATORIS

ETC. ETC.

St. Leopold, 98

Telèfon, 109

J. MACIAS MARIMON

GOLETA, 3
Enfront Mercat

SEDES I LLANES
:~: PANYERIA :~:

4
Telèfon, 698
TERRASSA

CONFITERIA

CASA CUNÍ

RUTLLA, 52

TERRASSA

TELEF. 412

FRANCESC GIBERT

Especialitat en

CUINES ECONÓMIQUES;

Fabricació pròpia

PARE FONT 15

FÁBRICA DE TEULES ARABES

SEGUÉS DONADEU I C.º

Terres cuites per Façanes i Jardins. - Teules Planes. - Articles sanitaris.

Despatx: FONT-VELLA, 1

Telèf. 537

Fàbrica: S. MARIAN, 193

Telèf. 485

AUTOMOVILS

FAY - GAS

AVIACIO

El super-carburant
per excel·lència